

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра гідрогеології

Робоча програма навчальної дисципліни

Охорона праці та безпека життєдіяльності в галузі

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 10 Природничі науки _____
напрямок _____ 103 Науки про Землю, 106 Географія _____
освітня програма _____ Геологія, Географія _____
спеціалізація _____
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
факультет _____ геології, географії, рекреації і туризму _____

2018/19 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії рекреації і туризму

«30» серпня 2018 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: О.В. Полєвич, канд.техн. наук, ст.наук.спів., доцент кафедри

Програму схвалено на засіданні кафедри гідрогеології
Протокол від «28» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри гідрогеології

Удалов І.В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «28» серпня 2018 року № 1

Голова методичної комісії Жемеров Олександр Олегович

Жемеров О.О.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни **«Охорона праці та безпека життєдіяльності в галузі»** складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалавра

спеціальності (напряму)

103 Науки про Землю

освітньо-професійна програма

Геологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є отримання знань та їх засвоєння із теоретичних основ безпеки життєдіяльності (основні поняття, визначення, терміни БЖД; джерела небезпек та їх класифікація; методи визначення ризику), формування умінь і навичок зогляду на їх реалізацію в повсякденному житті, а також знань з охорони праці у конкретній галузі виробництва та вироботки вміння і навичок у сфері формування сучасної моделі охорони й безпеки праці; оволодіння системою знань з соціально-технічних дисциплін, які включають в себе законодавчі питання, виробничу санітарію, техніку безпеки, пожежну безпеку.

1.2. Основні завданнями вивчення дисципліни:

- формування знань у студентів, які направлені на покращення умов праці, зниження травматизму;
- підвищення продуктивності праці;
- оволодіння кожним студентом методами виявлення, аналізу, прогнозування та попередження нещасних випадків та профзахворювань;
- вироботка у студентів потреб у розробці та виконанні правових, соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, технічних та організаційних заходів охорони праці та БЖД;
- розглянути фактори і умови виробничого середовища, що впливають на трудову діяльність людини;
- проаналізувати основні причини професійних захворювань і виробничого травматизму;

- розглянути особливості обов'язкового державного соціального страхування, пов'язаного з охороною праці;
- формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я і життя людини і середовища її проживання від небезпек.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
6-й	
Лекції	
24 год.	
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

- усвідомлення кожним сенсу свого життя, природи і призначення людини, з'ясування основних закономірностей життєвих процесів;
- вивчення різних видів небезпек;
- фактори життя і праці людини, умови праці як соціально-економічна категорія;
- санітарні умови праці, гранично допустима концентрація шкідливих речовин, небезпека праці, фактори ризику на виробництві;
- визначення ступеня ризику, наслідків впливу небезпечних і шкідливих факторів на здоров'я людини;
- мікроклімат службових і виробничих приміщень, негативні екологічні явища і процеси впливу на життєдіяльність людини, методи і засоби захисту людини від негативного впливу навколишнього середовища;
- визначати і оцінювати фактори життєвої і трудової діяльності людини у різних умовах; умови праці, класифікувати чинники, що впливають на формування умов праці;
- користуватися нормативно-правовою документацією з питань охорони праці, знати свої права та обов'язки у сфері правового забезпечення охорони праці та БЖД;
- набуття вмінь грамотно діяти в складних умовах і надзвичайних ситуаціях

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу. Основні поняття.

Зміст і соціально-економічне значення безпеки праці. Курс "Охорона праці та безпека життєдіяльності в галузі", його завдання в справі підготовки спеціалістів і зв'язок з іншими дисциплінами. Основні терміни та визначення в галузі безпеки праці. Питання безпеки праці і поліпшення умов роботи в ринкових відносинах. Робота вітчизняних вчених по безпеці праці. Науково-технічний прогрес і безпека праці. Досягнення з безпеки праці в Україні.

Тема 2. Виробниче середовище і його вплив на людину.

Фактори виробничого середовища. Комплексна оцінка чинників виробничого середовища та їхнього впливу на здоров'я і працездатність людини. Класифікація умов праці на виробництві, їх нормування. Умови праці як соціально-економічна категорія. Класифікація чинників впливу на формування умов праці. Елементи умов праці. Оптимальні і шкідливі умови праці. Санітарні норми і їх класифікація. Гранично допустимі рівні виробничих факторів.

Тема 3. Теоретичні основи безпеки праці.

Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів, принципів їх нормування. Фізичні, хімічні і біологічні чинники, їх нормування з урахуванням часу дії. Джерела травмування та причини професійних захворювань. Психофізіологічні можливості людини. Психофізіологічні чинники і їх вплив на безпеку праці. Виробничий колектив і безпека праці.

Тема 4. Професійні захворювання і виробничий травматизм.

Виробничі травми і профзахворювання. Основні причини їх виникнення, показники для оцінки. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Моделювання виробничих ситуацій при розслідуванні причин нещасного випадку. Методи аналізу визначення матеріальних наслідків травматизму та профзахворювань. Основні технічні та організаційні засоби і заходи щодо боротьби із травматизмом і профзахворюваннями. Закон України «Про обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які причинили втрату працездатності».

Тема 5. Оптимізація системи за параметрами безпеки.

Основні шляхи створення здорових і безпечних умов праці. Закономірності формування та принципи усунення небезпечних ситуацій і впливу несприятливих умов праці. Управління безпекою праці. Основи прогнозування та профілактики виробничого травматизму і професійних захворювань. Соціально-економічні аспекти профілактики травматизму та професійних захворювань.

Тема 6. Виробнича санітарія і гігієна, ергономіка.

Мікроклімат робочої зони і нормалізація його показників. Дія мікроклімату на організм людини, показники мікроклімату. Допустимі значення. Методи і засоби оцінки мікрокліматичних умов праці. Типові рішення по нормалізації мікрокліматичних умов на робочих місцях, в побутових приміщеннях підприємств. Організація робіт при наявності несприятливих мікрокліматичних умов. Профілактика перегріву організму і простудних захворювань. Шкідливі речовини в робочій зоні і нормалізація їх параметрів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до курсу. Основні поняття	20	4	4			12						
Тема 2. Виробниче середовище і його вплив на людину.	20	4	4			12						
Тема 3. Теоретичні основи безпеки праці.	20	4	4			12						

Тема 4: Професійні захворювання і виробничий травматизм.	20	4	4			12						
Тема 5: Оптимізація системи за параметрами безпеки._	20	4	4			12						
Тема 6: Виробнича санітарія і гігієна, ергономіка.	20	4	4			12						
Усього годин	120	24	24			72						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Виробнича безпека	2	
2	Визначення робочої зони та робочого місця. Небезпечна зона.	2	
3	Класифікація видів ризиків, їх оцінка.	2	
4	Складання акту про нещасний випадок на виробництві	2	
5	Фактори, які призводять до надзвичайних ситуацій.	2	
6	Правові основи безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.	2	
7	Освітлення в охороні праці	2	
8	Пожежна безпека	2	
9	Організація охорони праці	2	
10	Страхування в охороні праці	2	
11	БЖД виробничого середовища	2	
12	Види інструктажів з охорони праці	2	
Разом		24	

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Небезпеки природного походження.	6	
2	Біотичні небезпеки.	6	
3	Небезпеки техногенного походження.	6	
4	Небезпека в умовах надзвичайних ситуацій.	6	
5	Небезпеки в інформаційній сфері (інформаційна війна, прийоми маніпуляції, конфліктологія).	6	
6	Соціально-психологічні небезпеки.	6	

7	Визначення виробничих травм. Складання форми Н1	6	
8	Промислова токсикологія. Гігієна праці.	6	
9	Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.	6	
10	Основні види інструктажів з охорони праці	6	
11	Правові основи безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.	6	
12	Законодавча база охорони праці	6	
Разом		72	

6. Індивідуальні завдання

8. Схема нарахування балів

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів по предмету

7. Методи контролю

- Усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне);
- Перевірка практичних робіт;
- Поточний контроль;
- Залікова робота.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю:

- виконання всіх практичних робіт;
- виконання поточного контролю.

Нарахування балів за поточний контроль (ПК)

Поточний контроль оцінюється в 30 балів (4 питання):

- 3 питання, що передбачають розгорнуті відповіді (есе) (9 балів за кожне питання).
- 1 питання, передбачає визначення терміну (3 бали).

Нарахування балів за практичні роботи (ПР)

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Небезпеки природного походження.	5
2	Небезпеки техногенного походження.	5
3	Небезпеки в інформаційній сфері (інформаційна війна, прийоми маніпуляції, конфліктологія	5
4	Небезпека в умовах надзвичайних ситуацій.	5
5	Визначення виробничих травм. Складання форми Н1	5
6	Основні види інструктажів з охорони праці	5
7	Правові основи безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.	5
8	Законодавча база охорони праці	5
	Разом	40

1 практична робота оцінюється в 5 балів, при цьому:

- виконання практичних завдань – 3 балів;
- захист роботи – 2 бали.

Нарахування балів за залікову роботу (ЗР)

Залікова робота оцінюється в 30 балів (3 питання)

- 3 питання, що передбачають розгорнуті відповіді (есе) (10 балів за кожне питання).

Підсумкова оцінка (ПО) в балах з дисципліни розраховується за накопичувальною системою як сума балів, отриманих студентом за поточний контроль (ПК), за практичні роботи (ПР1-8) та за залікову роботу (ЗР):

$$ПО = ПК + ПР1 + ПР2 + ПР3 + ПР4 + ПР5 + ПР6 + ПР7 + ПР8 + ЗР$$

Кількість балів відповідає оцінці, що наведено нижче у шкалі оцінювання.

При остаточному оцінюванні роботи студентів враховується здатність студента:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
- інтерпретувати схеми, графіки, діаграми, рисунки;
- аналізувати і оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- викладати матеріал на папері логічно, послідовно, з дотриманням вимог чинних стандартів.

Загальна схема нарахування балів

Залік

	Практична робота, поточний контроль								Всього	залік	Загальна сума балів
Поточ- ний конт- роль	Практичні роботи										
	(ПР1)	(ПР2)	(ПР3)	(ПР4)	(ПР5)	(ПР6)	(ПР7)	(ПР8)		40	100
20	5	5	5	5	5	5	5	5	70		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для заліку
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	
	не зараховано

9. Рекомендована література

1. Конституція України.
2. Кодекс законів про працю. – К., 2006.
3. Безпека життєдіяльності. Р.С. Яким, -Львів: Бескид Біт, 2005. – 304 с.
4. Безпека життєдіяльності. Є.П. Желібо, -К.: Каравела, 2005. -344с.
5. Безопасность жизнедеятельности. С.В. Белов, -М.: Высшая школа, 2000. -320с.
6. Васильчик М. В., Вінокурова Л. Е., Тесленко М. Я. Основи охорони праці. К.: Просвіта, 1997.
7. Керб Л. П. Основи охорони праці. – Київ, КНЕУ, 2001. – 252 с.

8. Купчик М. П., Гандзюк М. П., Степанець І. Ф. та ін.. Основи охорони праці. – К.: Основа, 2000.
9. Овчаров А.В. Конспект лекцій по дисципліні «Безопасность жизнедеятельности». - Харьков: СОП ИВЦ ХНАМГ, -2008. -146с.

Допоміжна література:

1. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. - Житомир, 2001.
2. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. – К., 2000.
3. Лапін В.М Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібник. - 3-тє вид., стер.- Л.: Львів, банк. Коледж; К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.
4. Лушкін В. А., Торкалюк В.І, Коржик Б.М., Ачкасов А.Е., Ніколаєнко Л.Ф.
5. Лушкін В.А. Безпека життєдіяльності. -К., 2001. -350с.
6. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності. -Суми.: Університетська книга, 1999. -301с
- 7.

9. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення:

1. Загальні основи безпеки життєдіяльності. - Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/238/76/1/1/>
2. Закон України про охорону праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
3. Жидецький В. Ц., Джигерей В. С., Мельников О. В. Основи охорони праці. – Львів: Афіша, 1999. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edu.km.ua/referats/book/oop.html>
4. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Полевич О. В., Сегіда К. Ю. Охорона праці та охорона праці в галузі: методичні вказівки для самостійної роботи студентів, які навчаються за напрямом підготовки «Географія» та зі спеціальності «Економічна і соціальна географія». – Харків, 2012. – 32 с.
6. Теоритичні основи БЖД. - Режим доступу: http://pidruchniki.com/1376102550810/bzhd/teoretichni_osnovi_bzhd

13. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В.Н.Каразіна.
2. Фонд Харківської державної бібліотеки ім.. В.Г. Короленка .
3. Мережа Інтернет